

Overzicht

[1 Historisch](#)

[2 Van 1914 tot 1975](#)

[3 De restauratie](#)

[4 De audio-geleide omloop](#)

[5 De toekomst](#)

[6 Synthese](#)

1. Historisch onderzoek

In 1886 werd generaal Brialmont door de Belgische regering belast met het uitwerken van een dubbele verdedigingsgordel rond Luik en Namen.

Luik was samengesteld door 12 forten, 6 grote en 6 kleine forten waarvan Lantin deel van uitmaakte.

De 12 forten werden in een tijdspanne van 4 jaar gebouwd, wat op zich een huzarenstuk was voor het einde van de 19 de eeuw.

Het fort van Lantin bevindt zich op 4 à 5 km van zijn burens Loncin en Liers en op ongeveer 8 km van Luik ; een maximale afstand voor de vijandelijke kanonnen destijds.

Het fort van Lantin heeft een gelijkzijdige driehoeksvorm waarvan de 3 grachten een lengte hebben van 200 meter en die de zijanten vormen. Aan de buitenkant van deze grachten vindt men het glacis, een lichte glooiing naar de buitenzijde, aangelegd met de aarden van de grachten .Deze glacis werden oorspronkelijk ontdaan van alle plantingen

De basis van de driehoek (het keelfront) stemt overeen met keelgrachten die toegang geeft aan de plaatselijke diensten (wasserij, keuken, toiletten, hoofdwacht) binnen de contrescarp (gedeelte aan de buitenkant) en aan het centraal massief dat het belangrijkste gedeelte van het fort is. De twee andere grachten geven uit op de hoofdkoffer, de top van de driehoek die het meest vooruitgeschoven gedeelte van het fort is. In de hoofdkoffer bevinden zich de kanonnen van 5,7 cm die op een affuit geplaatst worden om de verdediging van de laterale grachten te verzekeren. Hij is ondergronds met het centraal massief verbonden.

Het centraal massief is een betonconstructie die tijdens de oorlog dienst deed als logement voor het garnizoen en waarin voornamelijk wapens van het fort opgeslagen werden die bestemd zijn voor de verdediging van de stad Luik evenals voor de omgevingen van het fort.

De kamers van de troepen bevinden langs het keelfront en de vensters geven een zicht op de grachten. In oorlogstijd werden de vensters beschermd met ijzeren balken en zandzakken.

Aan de binnenkant van het centraal massief bevinden er zich twee kruitmagazijnen, verborgen onder een laag beton en aarde. Het verzamellokaal is de grootste zaal van het fort van waaruit de commandant zijn bevelen aan de troep overmaakte. Deze zaal geeft toegang tot de vitale gedeelten van de vesting; de machinezaal waarin de stoommachine zich bevindt evenals de dynamo (voor de verlichting van het fort, en de schijnwerper) en de toegangswegen naar de verschillende koepels van een groot caliber en naar de ondergrond.

De bewapening van het fort bestaat uit een geheel van koepels waarvan de gepantserde koepels die uit het beton het centraal massief opduiken. Ten eerste betreft het 3 kleine hefkoepels die beschutting bood aan een 5,7 cm kanon teneinde een nabijgelegen verdediging van het fort te verzekeren. Vervolgens de grote koepels: 2 koepels met 1 kanon van 12 cm, 1 koepel met 2 kanonnen van 15 cm en het houwtser van 21 cm. Het hoogste gelegen gedeelte van het centraal massief bestaat uit de hefkoepel met schijnwerper en de observatiepost van het fort die eveneens toeliet met de naburige forten te communiceren bij middel van optische signalen.

Dit gedeelte van het centraal massief heeft eveneens de vorm van een driehoek. Wat de accommodaties betreft, was er een drinkbare waterput met een diepte van 40 meter de kamers werden verwarmd met kolenkachels. Daarentegen waren er noch toiletten, noch sanitaire installaties in het centraal massief wat belangrijke problemen met zich meebracht tijdens het bombardement van het fort. Inderdaad, deze bevonden zich in de contrescarplokalen, er was geen ondergrondse verbinding tussen het centraal massief en de vertrekken van de contrescarp.

Tenslotte moeten wij meegeven dat het beton, waaruit het fort was opgetrokken, van een slechte kwaliteit was en dat het bovendien ongewapend beton betrof. Dit verklaart de omvang van de vernielingen aan het fort veroorzaakt door de Duitse bombardementen.

Tussen het einde van de werken in 1914 werd het fort gebruikt door de soldaten die hun militaire dienst vervulden en deel uitmaakend van de artillerie van het fort en die zich oefenden in het bedienen van de koepels. De houten gebouwen die dienst deden voor het logeren van het garnizoen, werden buiten het fort gebouwd teneinde alle ongemakken met vochtigheid van het fort te vermijden.

[2. Van 1914 tot 1983](#)

Op 4 augustus 1914 stak het Duitse leger in Henri-Chapelle de Belgische grens over met de vaste bedoeling de versterkte plaats van Luik aan te vallen. De forten aan de rechteroever weerstaan enkele dagen maar gaven zich enkele dagen later over wat het Duitse leger toelaat de ganse ruimte te bezetten en voornamelijk de stad Luik. Nu hadden zij bovendien de mogelijkheid de forten aan de linkeroever aan te vallen vanuit de binnenzijde van de plaats en in de rug.

Vanaf 10 augustus werd het fort van Lantin door de Duitse artillerie aangevallen. De bombardementen zetten zich voort tot 15 augustus waardoor verscheidene koepels buitendienst geraakten. Deze bombardementen veroorzaakten bovendien grote schade aan het beton van het centrale massief.

De troepen stonden op de rand van de verstikking; en in onderling akkoord met de andere officieren evenals met instemming van de geneesheer, besliste commandant Fabry zich s' middags over te geven. Diezelfde dag, omstreeks 17h30, ontplofte het fort van Loncin. Het fort van Lantin werd vervolgens door het Duitse leger bezet en dit tot het einde van het conflict. De bezetter herstelde vervolgens de belangrijkste schade die door de bombardementen veroorzaakt werden. Enkele veranderingen werden er aangebracht, voornamelijk aan de ingangspoterne van het centrale massief evenals aan de linkerkant van deze laatste waar een ventilatiesysteem evenals toiletten werden geplaatst. Waarschijnlijk heeft het Duitse leger het oorlogsmateriaal van het fort ontmanteld. Hierdoor werd het centrale massief van haar koepels ontdaan en bleven enkel nog open putten over.

Tussen de beide oorlogen werd het fort betrokken door het Belgische leger dat er een munitieopslagplaats van gemaakt had.

In 1940 werd het ontruimd en bleef het in dezelfde staat zoals het verkeerde in 1918 en dit in tegenstelling met de andere forten die toen herbewapend werden (bv: Barchon).

Het vormt dan ook een militaire archeologische getuige van de 19de eeuw dat integraal bewaard is gebleven.

Tot 1975 werd het aan de natuur overgelaten.

Vanaf deze datum werd er door een groep mensen van Lantin, nieuw leven ingeblazen in deze militaire site die sinds de jaren 50 verlaten was. De onkruid had de site overwoekerd en puin versperde de putten van de koepels. Vele maanden waren nodig om de site voor het publiek toegankelijk te maken.

In 1980 werd de A.S.B.L. <<Les Amis du Fort de Lantin>> (De vrienden van het Fort van Lantin) opgericht.

Vrijwilligers hebben toen beslist om er elk weekend, dat volgt op 15 augustus (datum van de overgave van het fort in 1914), een feest te organiseren.

3. De restauratie

Aangezien de vereniging eigenares geworden is, heeft zij op korte tijd, de doelstellingen kunnen realiseren die zij zich vooropgesteld had. De werken aan de binnenkant van het centrale massief werden gerealiseerd; een nieuwe definitieve elektrische installatie werd geplaatst evenals toiletten; diverse lokalen werden opgeruimd en schoongemaakt alsook de riolering; de muren en plafonds van de kamers alsook de lager gelegen gangen werden geveerd en verder werden de eerste koepels geplaatst.

In 1988, werd de rolbrug, die toebehoorde aan het fort van Bonnelles, teruggeplaatst in de poterne van de inkom van het fort en dit alvorens het gat van 4 meter diepte was dicht gegooid.

De rolbrug weegt 4,5 ton; zij werd door 3 mensen op twee rails voortbewogen waardoor het diepe gat was afgedekt werd en dan ook toegang tot fort kon verlenen aan de mensen en voertuigen. In tegengesteld geval verhinderde het de toegang voor de vijand. Nu, een elektrische motor en mechanisch systeem laten toe de brug te verplaatsen.

In 1989, werd een omvangrijker werk door de vereniging ondernomen. Het ging om het demonteren van een schijnwerpers koepel die zich in het fort van Emines (versterkte vesting van Namur) bevond. Dank zij de goedheid van de eigenaar van de site (dhr Hublet), hebben wij de ganse koepel kunnen bekomen. Het gaat om een enige exemplaar van 1888 en waarvan enkel het gepantserde gedeelte van de koepel ontbreekt. Het optil- en rotatiesysteem zijn origineel. Een nieuwe piston is door het arsenal in Rocourt moeten vervaardigd worden aangezien de originele zich in zeer slechte staat bevond. De oude piston zou niet meer toegelaten hebben het optilsysteem in beweging te brengen.

In 1990 hebben wij een verwarmingsketel op stoom op de kop kunnen tikken die van hetzelfde type is dan deze die zich oorspronkelijk in het fort bevond. Hij was afkomstig van een oude textielabriek in Eupen. Deze verwarmingsketel is thans te zien in de machinezaal van het fort. De stoom van deze verwarmingsketel zette een machine voor stoom in gang. Tot op heden hebben wij spijtig genoeg, enkel de kans gehad er een te bemachtigen die van hetzelfde type is dan deze die zich voorheen in het fort bevond. Gaarne zouden wij willen vernemen of er zich in België of elders in het buitenland nog een dergelijke machine bevindt. Hetzelfde jaar werden er twee koepels geplaatst. Zij bedekken de putten van 120 rechts evenals het houwister van 210.

Tenslotte hebben wij in 1995, van het militair kamp van Brasschaat, het laatste vestingsmaterieel verworven.

Een testkoepel, destijds voorzien van 2 kanonnen van 120, bevond zich in schietveld van het kamp. Spijtig genoeg werd hij ontdaan van zijn pantser. De looper en de kader die de kanonnen droegen bleven echter ter plaatse behouden evenals de gewelfsteen (veiligheidsstuk van de koepel).

Meerdere weekends waren nodig om het demonteren tot een goed einde te brengen. Het transport ervan naar Lantin was geen kleine opdracht aangezien het geheel meer dan 25 ton woog. Dit alles werd daarna in de kuil van 120 links geplaatst ; daarna werd de kamer van de koepel toegevoegd die door de firma C.M.I. van Seraing gerealiseerd werden.

Momenteel bevindt het centraal massief van het fort zich in de staat waarin het zich oorspronkelijk bevond, uitgenomen dat haar pantsers en kanonnen ontbreken. Na de werken die wij tot op heden gerealiseerd hebben, is het het enige centraal massief voor een fort van 1914

Tenslotte hebben wij in 1995, van het militair kamp van Brasschaat, het laatste vestingsmaterieel verworven.

Een testkoepel, destijds voorzien van 2 kanonnen van 120, bevond zich in schietveld van het kamp. Spijtig genoeg werd hij ontdaan van zijn pantser. De looper en de kader die de kanonnen droegen bleven echter ter plaatse behouden evenals de gewelfsteen (veiligheidsstuk van de koepel). Meerdere weekends waren nodig om het demonteren tot een goed einde te brengen. Het transport ervan naar Lantin was geen kleine opdracht aangezien het geheel meer dan 25 ton woog. Dit alles werd daarna in de kuil van 120 links geplaatst, daarna werd de kamer van de koepel toegevoegd die door de firma C.M.I. van Seraing gerealiseerd werden.

Momenteel bevindt het centraal massief van het fort zich in de staat waarin het zich oorspronkelijk bevond, uitgenomen dat haar pantsers en kanonnen ontbreken. Na de werken die wij tot op heden gerealiseerd hebben, is het het enige centraal massief voor een fort van 1914 dat men heden in zijn totaliteit kan bezichtigen.

4. Audio-geleide omloop

In 1995 heeft de Provinciale Industrialisatie Maatschappij (thans Provinciale Investerings Maatschappij) voorgesteld opdat onze vereniging zich zou inzetten voor het toerisme en aldus moesten er belangrijke werken uit uitgevoerd worden.

Wij zouden dan in aanmerking kunnen komen voor subsidies vanwege het Feder (programma Konver 94-97) en vanwege de Waalse Gemeenschap (Région Wallonne) (Commissariat Generaal voor Toerisme) Op dit voorstel is de ondernemingsraad ingegaan en heeft zij een gedetailleerd dossier met de verschillende werken samengesteld en bij de bevoegde instanties ingediend. Het bedrag van de werken bedroeg om en bij de 20 miljoen frank, zijnde ongeveer 500.000 Euro.

In 1997 hebben wij de goedkeuring van de Région Wallonne bekomen en werden de aanbestedingen uitgeschreven. Na enkele administratieve problemen en dank zij een lening van 4 miljoen frank van de gemeente Juprelle, hebben in 1999 de eerste werken kunnen starten. (zelf heeft de vereniging 20% van de kosten van de werken dragen om van de eerste schijf van de toelage te kunnen genieten)

De chronologische volgorde van de werken was :

de geluidsinstallatie van het kruitmagazijn

centrale verwarmingsinstallatie in de lokalen op het gelijkvloers

de realisatie van de toiletten

Het plaatsen van een koepel boven de putten van de kanonnen van 15 cm en het plaatsen van een loopbaan die gerecupereerd werd in Brasschaat, evenals de kamer van de rechtse koepel 12

het verwijderen van de cementlaag op het beton van het centraal massief

het aanbrengen van een nieuwe cementlaag op dezelfde plaatsen

het realiseren van een audio-geleide omloop

Wij werden geconfronteerd met veiligheidsproblemen voor de bezoekers en de ingebruikgenomen goederen.

Nieuwe werken moesten gerealiseerd worden ; zij hadden betrekking op de verlichting van de nooduitgangen, brand- en inbraakdetectoren, smeedwerk en schrijnwerkerij.

Zij hebben tot gevolg gehad dat een nieuw dossier en een nieuwe aanvraag voor toelage aan de Région Wallonne moesten uitgewerkt worden;

Deze bijkomende werken hebben ertoe geleid dat, de opening van de site voor het publiek most uitgesteld worden.

Objectief van de plaatsing van een audio-geleide omloop

Hij treedt deze bij die geformuleerde werd in de statuten van de vereniging te weten; het valoriseren van de site door de sterke momenten van het verleden te laten herleven. De realisatie van de spektakelomloop is er het resultaat van. Voor de uitwerking ervan werd de Franse firma Sycomore weerhouden. Ter plaatse kan de bezoeker de leefomstandigheden van de troepen ontdekken tijdens het conflict in 1914 maar vooral tijdens de bombardementen.

Elke bezoeker ontvangt een audio-gids die toelaat de omloop in zijn taal (Frans, Nederlands, Engels of Duits) te volgen. De commentaren, de dialogen tussen de soldaten, de geluids- en lichteffecten worden beheerd ofwel automatisch ofwel via een uitgewerkte op het klavier van de audio-gids. De omloop bestaat uit 11 zones met commentaren die binnen en buiten het centraal massief verdeeld zijn en waarvan de duurtijd ongeveer 1 uur en 10 minuten bedraagt.

Het ander belangrijk objectief bestaat dat deze aanpassingen werken bijdragen tot een nieuwe toeristische attractiepool in het Luikse Hesbaye.

5. En de toekomst ?

In de eerste plaats is de site van het fort van Lantin ingeschreven en omschreven als omloop « Les chemins du Souvenir » die een bezoek aan de verschillende forten omheen de stad Luik aanbiedt.

Op initiatief van de Federatie van Toerisme van de Provincie Luik, en meer speciaal door de voormalige voorzitter, de heer Olivier Hamal, werd deze omloop opgestart.

leum te starten i.v.m.de stoommachine evenals een oude telefooncentrale.n deze omloop zijn alle forten van 14 en 40 opgenomen die voor het publiek toegankelijk zijn. Wij sparen geen moeite om bepaalde uitrustingen te vervolledigen namelijk in de machinekamer en de koepel van 12. Hiervoor zij wij op zoek naar een gelijkaardige stoommachine als deze die zich momenteel in het fort bevindt.

Voor de toekomst hopen wij een klein mus

6. SYNTHESE

Het fort van Lantin betekent een herinnering en een getuigenis van een belangrijke gebeurtenis in het verleden van Luik : de strijd van 1914 De weerstand van de forten ten overstaan van een onvergelijkbaar leger dat veel sterker was in manschappen en bewapening, was meer dan heldhaftig.

Het fort, dat in haar oorspronkelijk staat behouden is, wordt regelmatig door liefhebbers van forten bezocht.

Het doen herleven van het fort destijds voor een geïnteresseerd vast publiek is de doelstelling dat de v.z.w. “Les Amis du Fort de Lantin” zich heeft vooropgesteld. De vereniging heeft de historische site sinds 20 jaar verworven, bewaard, onderhouden en verbeterd.

De spektakelomloop is de verwezenlijking van deze objectieven. Hij dompelt de toeschouwer niet alleen in een geloofwaardige reconstructie maar eveneens heel levendig met wat er zich in 1914 in het fort afspeelde door zowel de militaire als sociale context op de voorgrond geplaatst wordt, waarin deze gebeurtenissen zich afspeelden.

Het is natuurlijk het resultaat van de belangrijke inzet van van een ganse ploeg : het verzamelen van beleefde belevenissen, het oogsten van historische gegevens, de realisatie van video's op basis van archieven ... om ze met de nodige zorg weer te geven,..zo echt mogelijk onder de omstandigheden van destijds.

Het is dank zij de tussenkomsten van het Feder, la Région Wallonne, de instellingen van de Provincie Luik (Fédération du Tourisme, SPI +, Affaires Culturelles) evenals van de gemeente Juprelle, dat dit

spektakelomloop kon gerealiseerd worden. Boven de vanzelfsprekende interesse om een nieuwe toeristische animatiepool in Hesbaye Liégeoise op te richten, tekende zich een kans af om te starten met het verzamelen van getuigenissen en gegevens op deze site en op zijn nabije gelegen omgeving.

Inlichtingen

Fort de Lantin

Tel : 0032 (0)4 246.55.44 Fax : 0032 (0)4 247.28.30

Email : lesamisdafortdelantin@edpnet.be

Toegang : autostrate E 40 uitrit 33 (Rocourt) pijl richting Tongeren (N20) volgen

Station Ans en bus 88 (kerk van Lantin)

Bus : lijnen 88 en 74